

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Prof. İsmail BOZKAYA, Uludağ Üniversitesi

1. Giriş

Genel dilde “eğitmek işi” olarak tanımlanan eğitim sözcüğü (TDK, 1977:82) Eğitim Terimleri Sözlüğü’nde daha geniş bir çerçevede ele alınmakta ve bir yönüyle de “Belli bir konuda bir bilgi ya da bilim dalında yetiştirme ve geliştirme” olarak açıklanmaktadır (TDK, 1981:57).

“Aile, din ve kitle iletişim araçları gibi toplumsal kurumların ve toplum içinde olmanın insana kazandırdığı çeşitli yaşantıların ürünü olarak bir eğitimden söz edilebilirse de, hemen hemen her toplumda planlı eğitim okulun görevidir.” (Bloom, 1989:9). Bu düşünce doğrultusunda müzik alanının ilgilileri için konu müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitiminin planlı olarak verildiği müzik okullarıdır.

Birey ile onun yaşadığı sosyal çevresi arasında oluşan bir süreç içinde; her toplum, kendisini oluşturan bireylerin belli davranış gruplarını kazanabilecek şekilde eğitilmelerini ister, kazanılması istenilen özellikleri belirler ve bunlar bireylere kazandırılmaya çalışılır (Çilenti, 1988:13). Bu amaçla o eğitim alanının planlanması yapılır ve bir “eğitim programı” olarak yol haritası belirlenir. Pek çok teknik ayrıntının yanında, bunun somut görüntüsü eldeki ders programıdır. Buna göre bir eğitim terimi olarak program “Belli bir çalışmanın amacını, bölümlerini, yöntemini ve süresini gösteren plan” olarak verilmiştir (Eğitim Terimleri Sözlüğü 1981:129). Orada, bireye kazandırılması planlanan davranış gruplarının kazandırılmasına yönelik eğitim etkinliklerinin neler olduğu gösterilmektedir. Eğitim sürecinin sonunda da, bu eğitim etkinliklerinin bileşkesi olarak, istenilen davranış gruplarının kazandırıldığı düşünülen birey bir toplumsal varlık olarak yerini alır.

Müzik Eğitimi alanı için de, tarihsel süreç boyunca bu gelişmelerin yaşandığı, Musiki Muallim Mektebinin (1924) kuruluşundan bu yana gereksinim duyuldukça ve gerekli görüldükçe program çalışmaları yapıldığı, müzik öğretmeni modelinin nasıl olması gerektiği konularının tekrar tartışılarak yön verildiği söylenebilir.

Burada, program hazırlanma anlayışının üç ana eksen üzerinde yer aldığı ve ona göre üç evrede biçimlenip uygulamaya konduğu görülmektedir (Bozkaya, 2004:1).

1.1. Birinci Evre / Musiki Muallim Mektebi Dönemi (1924-1936): Musiki Muallim Mektebi için 1925 ve 1931 yıllarında iki yönetmelik düzenlenmiştir ve Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi adını taşımaktadır. Bu talimatnamelerde okulun kuruluş amacı, yönetim biçimi ve görevliler, okula alınacak öğrencilerin kayıt-kabul koşulları ve öğrenim süreleri ile eğitimi verilecek derslerin adları bir bütünlük içinde verilmektedir (Uçan, 1982:117). Bu yönü ile Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi hem bir idari yönetmelik hem de bir öğretim programı niteliğini yapısında bulundurmaktadır.

1.2. İkinci Evre / Eğitim Enstitüleri Dönemi (1937-1982): Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü Müzik Şubesi ile başlayan (1937) dönemdir ve sonradan bu kurumlara İstanbul/Atatürk Eğitim Enstitüsü (1969), İzmir/Buca Eğitim Enstitüsü (1973) ve Nazilli Eğitim Enstitüsü (1977) Müzik Bölümleri katılmışlardır. Nazilli Eğitim Enstitüsünün 1979 yılında tümüyle kapandığı bilinmektedir. Bursa Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümünün bu evrenin son örneği olduğu söylenebilir (1981). Kırk yılı aşkın bir zaman dilimini kapsayan bu evrede 1937-1938, 1944-1945, 1969-1970 ve 1978-1979 eğitim-öğretim yıllarında yeni program çalışmaları yapılarak uygulamaya konulmuştur (Uçan, 1982:158,173,187,194). Bunlardan, son programın Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümü Programı olduğu ve bu dönemin sonunda müzik öğretmeni yetiştirmede Yüksek Öğretmen Okulu yapılandırılmasının da yer aldığı ve dört yıl süreli eğitime geçildiği gözden uzak tutulmamalıdır. Bu dönemde yapılan program değişiklikleri kimi zaman olağan düzeltmeler ama çoğunlukla belli bir anlayışın ve felsefenin yansıtıldığı teknik değişiklikler olarak yorumlanabilir.

1.3. Üçüncü Evre / Eğitim Fakülteleri Dönemi (1982-2010): Bu dönemi, programlar açısından kendi içinde gösterdiği farklı gelişmeler nedeniyle iki alt başlık altında değerlendirmek uygun olacaktır.

1.3.1. Üniversite Ortamında İlk Uygulamalar (1982-1998): Tüm yüksek öğretim kurumlarının üniversite çatısı altında toplanmasıyla başlayan bu yeni dönem ile birlikte müzik öğretmenliği eğitiminin lisans düzeyinde verilmeye başlandığı görülmektedir. Bu dönemde 2547 sayılı yasa çerçevesinde, YÖK'ün belirlediği öğretmenlik meslek dersleri ile ilgili çerçeve program kapsamında; programın Bölümler tarafından her yıl yeniden gözden geçirilip geliştirilen ve Üniversite Senatosunun kararından sonra uygulamaya konulan bir model biçimine dönüştüğü görülmektedir.

Yeni ortamda, yeni anlayış ile program geliştirip uygulama durumunun önemli bir gelişme olduğu söylenebilir de; bu defa, 1982 yılında sayıları 4 iken, 1996 yılında sayıları 13'e ulaşan Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerinde programlar açısından çatallaşmalar ve farklılıklar olduğu; bu farklılıkların Milli Eğitim Bakanlığının istediği müzik öğretmeni modeli ile tam örtüşmediği tartışmaları başladı. Toplumsal yapıda görülen türlü sosyo-kültürel ve ekonomik nedenler yüzünden sosyal statüsü de hızla törpülenen öğretmenlik mesleği için yeni arayışlar ortaya çıkmış ve 1994-1998 yılları arasında uygulamaya konulan YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında getirilen değişiklikler ile tüm programlar gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiş ve ortak zorunlu program uygulamasına gidilmiştir.

Ancak uygulanmaya başlandığı tarihten (1998) bu yana program değişikliğinin yanında en çok tartışılan konu Müzik Eğitimi Bölümlerinin Anabilim Dallarına dönüştürülerek Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü altında yer almaları olmuştur. Bu uygulama bugün de tartışma konusudur ve değişmediği sürece daha uzun yıllar tartışılmaya devam edeceği anlaşılmaktadır.

1.3.2. Ortak Zorunlu Programlar: YÖK'ün 1998 yılında başlattığı Eğitim Fakültelerinde ortak zorunlu program uygulaması kapsamında günümüze değin iki aşama gerçekleşmiş bulunmaktadır.

1.3.2.1. Birinci Program (1998): YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında yer alan program çalışmaları içinde eski programlarda; içerik, ders sayıları ve kredilerde belirli standartların olmadığı; programda yer alan derslerin içeriği ile ilgili okul düzeyindeki öğretim alanının içeriği arasında tutarsızlıklar olduğu; dersler arasında aşamalı ve birbirini tamamlayıcı mantıksal bir ilişki kurulamadığı; alan derslerinin öğretmen adayını konu alanının bir dalında uzmanlığa yönlittiği; programda açılan derslerin öğretim elemanlarının yönelimleri ve tercihlerine göre yer aldığı; öğretmenlik formasyonuna ilişkin derslerin teorik ağırlıklı olup öğretmenliğin gerektirdiği uygulamaya dönük bilgi, beceri ve bakış açısı kazandırmaktan uzak olduğu; zorunlu derslerin yükünün gereğinden fazla ve bireysel ilgilerin geliştirilmesine yönelik seçimlik derslere zaman ayrılmadığı ve sonuçta programın bütünü ile okullarda yapılan uygulama arasında tutarsızlıklar olduğu gerekçeleri ile önemli ve köklü değişiklikler yapılmıştır.

1998 Yılında uygulanmasına başlanan yeni program ile ilgili değerlendirmeler, başta “zorunlu program” anlayışı olmak üzere bilimsel toplantılarda ele alınarak tartışmaya açılmış, günümüzde bile hâlâ 1998 programının hangi koşullarda ve ortamda, ne tür bir çalışma ile ve kimler tarafından hazırlandığı konusu açıklığa kavuşturulamamıştır.

1.3.2.2. İkinci Program (2006): YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında uygulanmasına başlanan Müzik Öğretmenliği alanı ortak zorunlu programı üzerinde yapılan yoğun olumsuz eleştirilerin yanında; Eğitim Fakültelerinin tüm birimlerinde uygulanan programlar, yaklaşık iki dönemlik (4+4) bir uygulamadan sonra, yeniden gözden geçirmek, eksikleri gidermek ve yanlışları düzeltmek, öğretmen yeterliklerini de gözetererek öğretmen eğitime yeniden yön vermek üzere 2006 yılında yeni hazırlanan programın uygulamasına başlanmıştır.

Bu uygulama öncesinde öğretmen yeterliklerine ilişkin anketler yapıldığı, kimi alanların temsilcileri ile toplantılar yapılarak yeni-ortak program hazırlanmaya çalışıldığı bilinmektedir. Ancak Müzik Eğitimi alanı için böyle bir toplantı yapılmadığı gibi, uygulamanın başlangıcına kısa bir süre kala bir üniversitemizin Müzik Eğitimi Anabilim Dalı bu programı hazırlamakla sözlü olarak görevlendirilmiş, kısa sürede hazırlanarak 2006-2007 eğitim-öğretim yılı başlangıcına yetiştirilmeye çalışılmıştır.

2. Müzik Öğretmenliği Lisans Programı (2006)

Eğitim programları, değişen toplumun ihtiyaçlarına göre yeniden gözden geçirilerek geliştirilir ve düzenlenerek uygulanır. Ancak bunun için, program değişikliği ihtiyacının ortaya çıkması; bunun, araştırmalar yoluyla belirlenmesi, ilgili kurumların görüş ve önerilerinin alınarak değerlendirilmesi yapıldıktan sonra program değişikliğine gidilmesi yolu izlenmelidir. 2006 programının hazırlanmasında bu aşamaların tümünün gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği konusu tartışmalıdır. Nitekim Eğitim Fakültelerinin diğer bölümleriyle ilgili program çalışmaları yapılırken, Güzel Sanatlar alanına yönelik bir etkinlik görülmemiş; sonunda bir üniversitemizin ilgilileri sözlü olarak görevlendirilmiş, diğer üniversitelerden de görüş alarak kısa sürede program hazırlamaları istenmiştir. Bu durumda, 2006-2007 eğitim-öğretim yılında uygulanmasına başlanan Müzik Öğretmenliği Lisans Programı, ortak zorunlu program olarak uygulanmasına karşın, tüm Anabilim Dallarımızın ortak görüşünü taşımamakta, bir Anabilim Dalımızın çalışması olarak ortada durmaktadır.

Bu yönüyle denilebilir ki; bu program o Anabilim Dalımızın ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş, onlara özgü bir programdır. Bu, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

2.1. 2006 Programının Olumlu ve Olumsuz Yönleri

2.1.1. Olumlu Yönler

- Müzik Öğretmenliği Lisans Programı bir üniversitemizin ilgili birimi tarafından Akademik Kurul çalışması yapılarak hazırlanmıştır. Bir komisyon çalışması yerine, Akademik Kurul tarafından hazırlanmış olması güçlü yanı olarak gösterilebilir ancak bu özelliği yine de programın o kuruma özgü niteliğini değiştirmemektedir.
- Müzik Tarihi dersine yönelik olarak Genel Müzik Tarihi ve Türk Müzik Tarihi derslerinin konması ayrıntıyı gözetken yararlı bir önermedir.
- Geleneksel halk ve sanat müziklerimizin bir yarıyıl kuramsal, izleyen yarıyıl uygulamalı verilmesi uygundur. Böylece, yerinde olmayan pek çok eleştiri de karşılanmış olmaktadır.
- İlk kez programda yer alan Felsefe dersinin öğrencilerde düşünce gücü ve derinliği açısından yararlı etkileri olacağına inanılmaktadır.
- Üniversite mezunu herkesin belirlenmiş bir konuyla ilgili olarak, bilimsel yöntem ile araştırma yapması, verileri gruplandırıp yorumlayarak sonuç çıkarması, önerilerde bulunması ve bunu raporlaştırmayı öğrenmesi kazanılması gereken en temel davranışlardan biridir. Bu yönü ile, üniversite öğrencisinin araştırmacı ve soruşturmacı kimliğini de geliştirmesi düşünülen Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersinin programda yer alması çok önemli görülmektedir.
- Eğitim Müziği Dağarı dersi Müzik Öğretmeni adayı için öncelikli dersler arasında olmalıdır. Daha 1944 yılında yapılan program değişikliği sırasında “Orta Okul Ders Kitapları Üzerinde Çalışmalar” başlığı ile programa alınan, sonraki yıllarda geri düzeyde kalan bu dersin yeniden programda yer almasının, Müzik Öğretmeni adayının mesleki kişiliğine olumlu katkı sağlayacağına inanılmaktadır.
- Çalgı Bakım Onarım Bilgisi dersinin serüveni de değişiklik göstermiştir. Müzik Öğretmeni için gerekli ve yararlıdır.
- Bu programın en dikkate değer dersi “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersidir. Yaşama dönük, yaşamın içinden seçilip alınmış bir ders görüntüsü vermektedir. Doğru planlanıp gerçekleştirildiğinde sosyal yönü güçlü, projelerde sorumluluk almaya ve paylaşmaya yatkın öğretmen adayları yetiştirileceği, öğretmenlik mesleğinin doğasına da çok uygun bir ders olarak görüldüğü söylenebilir.
- Okul Öncesi Müzik Eğitimi ile Özel Eğitime yönelik derslerin programa girmesi de olumlu bir gelişmedir. Sonuçta Müzik Öğretmenliğinde bu dallara yönelik olarak uzmanlaşma sağlanması gerektiği de ortadadır. Özellikle Okul Öncesi Eğitime verilen önem ve uygulamalar bu alana yönelik olarak duyarlı olmayı gerektirmektedir.
- Programda yer alan üzerine yıldız işareti konmuş dersler ile, bir açıdan alan seçimlik dersleri uygulaması getirildiği söylenebilir. Ancak eski programlarda yer alan seçimlik ders kavramını tam karşılamadığı düşünülmektedir.

2.1.2. Olumsuz Yönler

- Müzik Öğretmenliği Lisans Programı (2006), ilgili kurumların görüşleri alınmadan kısa bir zaman dilimi içinde acele ile hazırlanmıştır. Diğer alanlarda değişik tarihlerde toplantılar yapıp görüş alınarak program oluşturmaya karşın, bu program sözlü görevlendirmeye bir kurum tarafından kısa sürede hazırlanmıştır; dolayısıyla tüm ilgili kurumların ortak görüşünü yansıtmamaktadır.

• Bu bağlı olarak da programın geneline bakıldığında; bu programı hazırlayan kurumun öğretim üyesi kadrosuna ve oradan doğan ders çeşitliliği ihtiyacına göre hazırlandığı izlenimini vermektedir. Örneğin Müziksel İşitme Okuma Yazma dersi, hazırlayan kurumun öğretim üyesi varlığı göz önünde bulundurularak toplam 20 saat (4+4+4+4+2+2) ve 3 yıl boyunca programda yer almaktadır.

• Programın hazırlanışı ve duyurulduğu sırasında kimi kararsızlıklar yaşandığı da anlaşılmaktadır. Örneğin YÖK’ün internet sayfasında yayımlanan ilk program Teorik:124, Uygulama:84, Kredi:165 ve Toplam:208 saat iken; onun yerini alan şimdiki program Teorik:125, Uygulama:76, Kredi:163 ve Toplam:201 saat olarak duyurulmuştur.

• Programda yer verilen dersler açısından da benzer kararsızlıklar yaşandığı görülmektedir. Örneğin Felsefe dersi önce Felsefeye Giriş olarak verilmiş; Türk Eğitim Tarihi dersi 8. yarıyıl da iken 4. yarıyıla alınmış; Çalgı Bakım Onarım Bilgisi dersi 5. ve 6. yarıyıl da iken 1 yarıyıla indirilmiş (6.); 8. yarıyıl da yer alan Müzik Toplulukları Eğitimi ve Yönetimi dersi kaldırılmış; benzer biçimde 8. yarıyıl da yer alan Proje-Tez dersi kaldırılmış; önceden yok iken 8. yarıyıla Özel Eğitim dersi konmuş; 8. yarıyıl da iken Orkestra/Oda Müziği IV dersinin adı Orkestra/Oda Müziği ve Yönetimi olarak değiştirilmiş; Rehberlik ile Ölçme ve Değerlendirme derslerinin karşılıklı olarak yarıyılları değiştirilmiş (4.-7.); Estetik dersi 6. yarıyıl da yer almaktayken kaldırılmış; Türk Müzik Tarihi dersi 4. yarıyıl dan 3. yarıyıla alınmış; Genel Müzik Tarihi dersi 2. ve 3. yarıyıl da iken iki dönem olarak yer almaktayken bir yarıyıla indirilmiştir (2.).

Bu değişiklikler bile program ile ilgili olarak kesin yargıların oluşmadığını, aceleyle getirildiğini, son anda kimi düzenlemelere gidildiğini açıkça göstermektedir.

• Uygulanmakta olan Müzik Öğretmenliği Lisans Programı 163 kredilik bir eğitimi öngörmektedir. Teorik:125, Uygulama:76 Toplam:201 saatlik eğitimi ifade etmektedir ve bu durumu ile Eğitim Fakültesinin tüm programları içinde en yüksek kredi tutarını sergilemektedir.

Tablo 1. Programların Görüntüsü

Program	Teorik	Uygulama	Kredi	Saat
Almanca Öğr.	142	28	156	170
Bed. Eğt. ve Spor Öğr.	125	66	158	191
Bilg.ve Öğr.Tek. Öğr.	113	58	142	171
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğr.	137	30	152	167
Fen Bilgisi Öğr.	132	42	153	174
Fransızca Öğr.	145	24	157	169
İngilizce Öğr.	143	32	159	175
Matematik Öğr.	130	32	146	162
Müzik Öğr.	125	76	163	201
Okul Öncesi Öğr.	127	48	151	175
Rehberlik ve Psk. Dan.	146	34	162	180
Resim-İş Öğr.	116	76	154	192
Sınıf Öğr.	134	44	156	178
Sosyal Bilgiler Öğr.	142	28	156	170
Türkçe Öğr.	128	34	145	162
Zihinsel Engelliler Öğr.	137	22	148	159

Görüleceği üzere verilen 16 program içinde kredi ve saat olarak en yüklüsü Müzik Öğretmenliği Lisans Programıdır. Her yarıyıl da hangi derslerin yer alacağı ve teorik, uygulama kredi saatleri belirlenirken hangi ölçütlerin göz önünde bulundurulduğu ve bu kadar yoğun bir program ile öğretmen adaylarının nasıl yönlendirilebileceği anlaşılamamaktadır. Şu düşünülebilir: Program bir Akademik Kurul çalışması ile oluşturulduğuna göre; çalışma sırasında öğretim üyelerinin kendi alanları ile ilgili derslerin programda yer alması için ısrarcı oldukları varsayılabilir. Ancak, bu durumun Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında yapılan program değişikliği sırasında (1998), program değişikliğine gerekçe gösterilen başlıca nedenlerden biri olarak ele alındığı gözden uzak tutulmamalıdır.

Diğer programlardan mezun olanlar da öğretmen olduklarına ve başvuruları kabul edildiğine göre, Milli Eğitim Bakanlığı neden 20'yi aşkın kredi farkı ile mezun olanlar için bir ölçü getirmektedir? Ya da biz Eğitim Fakülteleri olarak neden bu kadar kredi farkı ile öğretmen yetiştiriyoruz?

Ayrıca üniversite öğrencisi, tüm hafta boyunca sadece derse girip çıkan bir varlık mıdır? O, kültürel ortam içinde etkileyerek ve etkilenecek bir yetişkin insan kimliğini nasıl geliştirecektir? Sine-maya, tiyatroya, resim sergisine, konsere, operaya, bilimsel toplantılara, kütüphanelere ne zaman gidebilecektir? Gezilere ne zaman katılacak, güzel yurdumuzun zenginliklerini ne zaman görüp tanı-yacak ve bunları kişiliğine yerleştirebilecektir?

Bu yoğun program içinde müzik öğretmeni adayı, bireysel çalgısını piyanoyu, okul çalgısını, geleneksel çalgısını ne zaman çalışacaktır? Bireysel söyleme parçası ile solfej parçalarını ne zaman gözden geçirecektir? Kuram derslerini ne zaman çalışacak, verilen ödevleri ne zaman yapıp yetiştirecektir? Program hazırlanırken bu öğrencilerin müzik programı öğrencisi oldukları, her gün çalgılarını düzenli çalışmaları gerektiği neden düşünülmemiştir? Hani 4. yıl mesleğe hazırlık yılıydı? Adaylar Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri ile, uygulama yaparak 4. yılda olabildiğince gerçek ortamlarda bulunacaklardı? 7. yarıyıl da haftada 30 saat, 8. yarıyıl da haftada 25 saat ders ile bu nasıl gerçekleştirilebilecektir?

Tablo 2'de programlarda yer alan derslerin yarıyıllara göre sayısal dağılımı gösterilmektedir. Burada yine, yarıyıllarda yer alan ders sayıları açısından Müzik Öğretmenliği Lisans Programı en yoğun program olarak görülmektedir. Buna göre 8. yarıyıl dışında her yarıyıl da 11 ders yer almaktadır. Sadece 8. yarıyıl da 9 ders ile yetinilmiştir. Özellikle 4. yıl ve son yarıyıldaki dağılım düşündürücüdür. Kimi programlarda derslerin sayısı 5'e, dahası 3'e kadar düşmekteyken Müzik Programı son yarıyıl da 11'den çok uzaklaşmayarak 9'da kalmaktadır.

Tablo 2. Programlarda Yer Alan Ders Sayıları

Program	YARIYIL							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Almanca Öğr.	8	9	6	7	8	8	6	5
Bed. Eğt. ve Spor Öğr.	9	9	7	7	8	8	7	7
Bilg.ve Öğr.Tek. Öğr.	6	6	7	6	7	6	7	5
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğr.	7	8	8	8	8	9	7	6
Fen Bilgisi Öğr.	8	8	8	7	8	8	7	6
Fransızca Öğr.	8	8	8	8	6	6	6	6
İngilizce Öğr.	8	8	7	7	7	7	6	6
Matematik Öğr.	6	7	6	5	7	7	7	5
Müzik Öğr.	11	11	11	11	11	11	11	9
Okul Öncesi Öğr.	8	7	7	7	8	8	6	6
Rehberlik ve Psk. Dan.	9	9	7	7	6	7	7	6
Resim-İş Öğr.	7	7	7	7	6	7	6	5
Sınıf Öğr.	8	9	10	10	7	7	8	7
Sosyal Bilgiler Öğr.	9	8	9	9	10	9	7	6
Türkçe Öğr.	9	8	8	8	7	7	6	6
Zihinsel Engelliler Öğr.	7	8	7	8	7	8	3	3

Tablo 3. 1998 ve 2006 Müzik Programlarının Karşılaştırmalı Görüntüsü

PROGRAM		YARIYIL								TOPLAM
1		2	3	4	5	6	7	8		
1998	T	19	17	15	16	18	14	11	10	120
	U	2	6	6	4	6	8	10	12	54
	K	20	20	18	18	21	18	16	16	147
	S	21	23	21	20	24	22	21	22	174
2006	T	19	17	18	16	16	14	14	11	125
	U	4	6	8	10	8	10	16	14	76
	K	21	20	22	21	20	19	22	18	163
	S	23	23	26	26	24	24	30	25	201

T: Teorik, U: Uygulama, K:Kredi, S:Saat

Tablo 3’te YÖK tarafından ortak zorunlu program uygulaması kapsamında yer alan 1998 ve 2006 programları yarıyıllara göre Teorik, Uygulama, Kredi ve Saat açısından karşılaştırmalı değerlendirilmektedir. Verilere göre 1998 programı bir müzik öğrencisinin toplu derslerden arta kalan zamanlarda oturup çalgısını çalışabilmesi için daha uygun, 2006 programı ise hiç uygun değildir. Üstelik çalgı çeşitliliği de artmış bulunmaktadır. Bu görüntü bize, öğrencinin 2006 programı ile 26 saat daha fazla eğitim alarak 1 yarıyıl fazla okuduğu izlenimini vermektedir.

Şu bilgiyi de gözden kaçırmamak gerekir. Sonraki yıllarda hazırlanan programlarda yer almasına karşın; 1941 programında “ayrıca her öğrencinin program dışında, haftada en aşağı 20 saat enstrüman, şan ve teori çalışacağı”, 1944 programında ise “haftada en aşağı 24 saat enstrüman, şan ve teori çalışacağı” bilgisi yer almaktadır. Bugün bu durum tamamen öğrencinin sorumluluğuna bırakılmış olmakla birlikte, programda uygun boşluklar yaratarak öğrenciye bu fırsatın verilmesi iyi bir müzik programının özellikleri arasında yer almalı diye düşünülmelidir.

Bölüm dışı ortak derslerin programa yansımalarının getirdiği zorluklar da göz önüne alındığında, öğrencinin çalgısını/çalgılarını çalışacağı zaman neredeyse yok gibidir. Aşağıdaki karşılaştırma bu görüntüyü daha açık sergilemektedir.

Tablo 4. 1998 ve 2006 Programlarında Yarıyıllara Göre Ders Sayıları

PROGRAM	YARIYIL							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1998	9	9	7	8	10	8	7	6
2006	11	11	11	11	11	11	11	9

Tablo 4’te 1998 ve 2006 programları yarıyıllarda yer alan ders sayıları açısından karşılaştırılmıştır. Görüleceği üzere 2006 programı her yarıyıldaki yoğun ders yüküyle öndedir. Bu durum, öğrencilerin performansını olumsuz etkilemekte, yoğun bir tempo içinde öğrenci kendisini unutup yorgun ve dağınık biçimde ders öğretim elemanlarının istediklerini yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Bunun da kolay başarılabilecek bir durum olmadığı açıkça ortadadır.

2.2. Öğrenci Görüşleri

Programdaki bu aşırı ders yükü öğrencilerin yoğun şikâyetlerine neden olmaktadır. Çalgılarını yeterince çalışamadıklarını, sağlıklarının bozulduğunu ve moral açıdan zor durumda olduklarını, okul yıllarının uzadığını ve bundan rahatsızlık duyduklarını ifade etmektedirler. KPSS düşüncesi de onları başka açıdan baskı altında tutmaktadır.

Öğrenci görüşlerini almak için 4. yıl öğrencileri 7. yarıyıldaki aldıkları Bilimsel Araştırma Teknikleri dersi kapsamında, öğrendiklerini de pekiştirmek amacıyla bir anket çalışması yapmışlardır. Anket, Enis Anayurdu tarafından bu program ile eğitim görmekte olan 35 son sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Ankette yer alan kimi sorulara verilen yanıtlar aşağıda gösterilmiştir:

35 öğrencinin 21’i bu programdan haberi olmadığını ve olsaydı asla tercih etmeyeceğini (%60), 25’i Bireysel Çalgı ve Piyano derslerine yeterince ilgi gösteremediğini (%71), 29’u çalışmaya ayırdıkları zamanı verimli kullanamadıklarını (% 82), 33’ü derslerin yoğunluğu nedeniyle çalışmaya zaman ayıramadıklarını (%94), 33’ü programdaki ders sayısının çok fazla olduğunu (%94), 32’si

sosyal aktivite ve gruplara yeterince katılamadıklarını (%91), 20’si hocaları ile sorun yaşadıklarını (%57), ancak 30’u hocalarının bu yoğunluktan kaynaklanan sorunlarda kendilerine hoşgörülü davrandıklarını (%85), 21’i Anabilim Dalı dışından gelen hocalarının hiçbir zaman anlayış göstermediklerini (%60), 32’si programda yer alan kimi derslerin gereksiz olduğunu (%91), 25’i programdaki yoğunluğun aile ve sosyal çevre ilişkilerini olumsuz etkilediğini (%71), 22’si bu program ile eğitilmekten mutlu olmadıklarını (%62), 27’si programın üniversitelerde farklı biçimde uygulandığını (%77) ancak aynı diplomayı aldıklarını ifade etmişlerdir.

3. Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, uygulanmakta olan Müzik Öğretmenliği Lisans Programının (2006), değişik yönlerden ele alındığında, uygulanmasında sorunlar ile karşılaşıldığı anlaşılmaktadır. Bu sorunların çözümü ile ilgili olarak genelden özele doğru aşağıda verilen öneriler getirilmiştir.

- Müzik Eğitimi Anabilim Dalları 1998 yılı öncesinde olduğu gibi yeniden Bölüm düzeyinde örgütlenmelidir. Resim-İş ile birleştirilmesinin hiçbir sağlıklı açıklaması bulunmamaktadır. Sanat alanı olmaktan öte başka ortak özellikleri de bulunmamaktadır. Biri zaman sanatı, diğeri mekân sanatıdır. Kullandıkları ortam ve araçlar farklıdır. Bu nedenle bir bölüm altında toplanmaları için bir neden bulunmamaktadır. Üstelik Müzik Öğretmenliğinin Musiki Muallim Mektebi geleneğinden gelen bağımsız bir birim olma özelliği de bulunmaktadır.

Müzik Eğitimi Bölümü oluşturulduktan sonra, akademik açıdan daha hızlı gelişme göstereceği, Okul Öncesi, İlköğretim gibi Anabilim Dallarına ayrılarak uzmanlaşmanın daha nitelikli olacağı söylenebilir.

- Müzik Öğretmenliği Lisans Programı, 4 yıl uygulanıp mezun da verdiğine göre, hiç zaman yitirilmeden ele alınıp yeniden değerlendirilmelidir. Bunun için YÖK tarafından yapılacak görevlendirme ile kurul çalışması gerçekleştirilmeli, Anabilim Dallarımızın ortak önerileri ile nitelikleri belirlenmiş bir müzik öğretmeni modelini yetiştirecek program hazırlanmalıdır.

- Programın hazırlanışında kredilerin 120-140 arasında olmasına özellikle dikkat edilmelidir. Bu rakam, YÖK/Dünya Bankası iş birliği ile gerçekleştirilen (1994-1998) Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında yer alan program çalışmalarında yabancı uzmanların da önerdiği bir kredi tutarıdır.

- Programda ders sayıları da dikkate alınmalı, müzik öğrencisinin çalgı çalışması için uygun zaman bırakılmalıdır.

- Derslerin yarıyıllara göre dağılımı dikkatle ele alınmalıdır. Örneğin bir yarıyıl 4 saat olarak verilmekte olan Bilgisayar dersinin bir yarıyıl daha 4 saat olarak verilmesi çok anlamlı görülmemektedir. Artık bilgisayar çocukların ve gençlerin erken yaşlarda kullanma becerileri kazandıkları bir alet durumundadır.

- Ders adları yeniden gözden geçirilmeli ve uygun krediler ile değerlendirilmelidir. Örneğin Armoni-Kontrpuan-Eşlik dersi 3 bölmeli bir ders ve haftada 2 saat olarak 4 yarıyıl toplam 8 saat ile verilmeye çalışılmaktadır. Bunun yüzeysel kalacağı, 3 aşamasının da gereği gibi verilemeyeceği bilinmektedir.

- Kimi derslerin kredileri ve yarıyılları yeniden düzenlenmelidir. Örneğin Müziksel İşitme Okuma Yazma dersinin 16 kredi 20 saat ile 3 yıl boyunca verilmesi uygun görülmemektedir. Çünkü öğrenciler ağırlıklı olarak Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinden (AGSSL) gelmektedirler. Tüm AGSSL'lilerin aynı düzey ve verimlilikte olmadıkları biliniyorsa da, kimi eksiklerinin lisans eğitimi sırasında giderilebileceği de düşünülmelidir. Yine Okul Çalgıları dersi 3 değil 2 yarıyıl olarak verilmelidir.
- Piyano dersinin 4. yılda bu içerik ile sürdürülmesi gerekli değildir. Orkestra/Oda Müziği dersinde olduğu gibi 4. yılda Bireysel Çalgı/Piyano seçeneği verilmelidir. Öğrenciler 4. yılda daha başarılı ve istekli oldukları çalgıya yönlendirilmelidirler. 4 yıl boyunca iki güçlü çalgı dersi ile başa çıkabilmek büyük zorluk olarak görülmektedir.
- Seçimlik ders uygulaması çağdaş program anlayışının önemli bir özelliğidir. Yıldızlı ders görüntüsü ile bir bakıma buna yakın bir uygulama getirilmiş gibi görülmektedir. Ancak seçimlik dersin özgürlük alanı çok daha geniştir. Orada verilecek daha çok sayıdaki tercihler ile öğrenci için önemli bir fırsat yaratılmış olacaktır.
- Dördüncü yıl yine bir “mesleğe hazırlık” dönemi olarak düşünülmeli, derslerin sayısı ve kredi yükleri daha düşük tutularak Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması etkinliklerine uygun zaman ayrılmalıdır.

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

KAYNAKLAR

- Bloom, S. B.(1998). İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme, Çev. Durmuş Ali Özçelik. İstanbul. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Bozkaya, İ. *Yürürlükteki Müzik Öğretmenliği Lisans Programının Değerlendirilmesi*. Musiki Muallim Mektebinin Kuruluşunun 80. Yılı Etkinlikleri, Gazi Üniversitesi. 1-3 Kasım 2004.
- Çilenti, K. (1988). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Kadıoğlu Matbaası. Ankara.
- Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara. 1981
- Resimli Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara. 1977
- Uçan, A. (1982). *Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümü Müzik Alanı Birinci Yıl Programının Değerlendirilmesi*. Ankara. Çağrı Matbaası

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ